

2023 METŲ NACIONALINIO ATASKAITŲ RINKINIO FINANSINIO AUDITO REZULTATAI

2024 m. spalio 10 d.

Nr. FAE-7

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymais, atlikome 2023 m. nacionalinio ataskaitų rinkinio auditą.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, kurie apima tarptautinius audito standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (24 psl.). Ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl metinių ataskaitų rinkinio pareiškama audito išvadoje.

Pagrindiniai audito rezultatai

1. Reikšmingą įtaką nacionalinio metinių ataskaitų rinkinio teisingumui turėjo nustatyti duomenų iškraipymai žemesniojo konsolidavimo lygio ataskaitose

Nuo pat sudarymo pradžios nacionaliniame metinių ataskaitų rinkinyje išlieka reikšmingų pasikartojančių duomenų iškraipymų: jis neparodo teisingos valstybei priklausančio turto, įsipareigojimų ir pajamų vertės, dviejų subjektų duomenys į 2023 m. rinkinį neįtraukti (1 skyrius, 10 psl.).

Reikšmingą įtaką nacionalinio metinių ataskaitų rinkinio teisingumui turėjo valstybės metinių ataskaitų rinkinyje nustatyti duomenų iškraipymai (1 skyrius, 12 psl.).

2023 m. savivaldybių kontrolės ir audito tarnybos nustatė reikšmingus duomenų iškraipymus – nepatvirtino 1 394,54 mln. Eur ilgalaikio turto ir su šiuo turto susijusių

finansavimo sumų bei grynojo turto teisingumo. Didžioji dalis šios sumos – dėl neteisingai į apskaitą įtrauktų savivaldybių kelių ir gatvių (1 skyrius, 13 psl.).

Privalomojo sveikatos draudimo, Valstybinio socialinio draudimo, Ilgalaikio darbo išmokų fondų ataskaitų rinkiniuose nustatyti jiems reikšmingi duomenų iškraipymai, susiję su neteisingu fondų gautinų sumų ir įsipareigojimų užregistravimu (1 skyrius, 13 psl.).

2. Įtvirtinus konsoliduotojo biudžeto planavimą, atskaitomybė – nenustatyta

Pasikeitus Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymui, nuo 2023 m. nacionalinį metinių ataskaitų rinkinį sudaro ne tik valstybės viešojo sektoriaus subjektų, visų savivaldybių viešojo sektoriaus subjektų, valstybės socialinių fondų, Privalomojo sveikatos draudimo fondo ir Pensijų anuitetų fondo į vieną viešojo sektoriaus subjekto ataskaitų rinkinį konsoliduoti duomenys apie finansinę būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus, bet ir savivaldybių biudžetų vykdymo duomenys. Taigi, į vieną ataskaitų rinkinį sudėti skirtingos apimties rinkiniai: kaupimo principu (finansinės ataskaitos) – apimantys visą viešąjį sektorių, pinigų principu (biudžeto vykdymo duomenys) – tik savivaldybes.

Nuo 2024-03-01 įsigaliojusi nauja Biudžeto sandaros įstatymo redakcija nustatė vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto planavimą ir tvirtinimą. Šį biudžetą sudarys valstybės, savivaldybių, valstybės socialinių fondų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetai, sujungus jų rodiklius ir eliminavus planuojamus tarpusavio pervedimus. Šių biudžetų konsolidacija leis parengti visapusišką finansinį planą, atspindintį valstybės, socialinių, Privalomojo sveikatos draudimo fondo ir savivaldybių finansinių išteklių visumą. Atsiskaitymo už tokio biudžeto vykdymą Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nenustatyta. Kadangi planuojama biudžetų konsolidacija, todėl, siekiant išlaikyti visų lygių atskaitomybės sistemą, tikslinga nacionalinį metinių ataskaitų rinkinį papildyti konsoliduotojo biudžeto vykdymo duomenimis (2 skyrius, 14 psl.).

3. Duomenys apie valstybės skolą visais reikšmingais atžvilgiais teisingi

Valdžios sektoriaus skola 2023 m. pabaigoje sudarė 27 557,9 mln. Eur, per 2023 m. išaugo 1 885,5 mln. Eur, arba 7,3 proc. Skolos ir BVP santykis padidėjo 0,2 proc. p. ir 2023 m. pabaigoje sudarė 38,3 proc. BVP. Skolos duomenys visais reikšmingais atžvilgiais teisingi (3 skyrius, 16 psl.).

2023 m. planuota pasiskolinti 6 673,0 mln. Eur, faktiškai pasiskolinta 3 979,7 mln. Eur. Skolindamasi 2023 m. Vyriausybė laikėsi nustatytų skolinimosi limitų (3 skyrius, 17 psl.).

Savivaldybių skolos valdymo (skolos, skolinimosi, garantijų limitų ir įsiskolinimų padengimo) reikalavimai kasmet buvo nustatomi atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme. Nuo 2023-01-01 įsigaliojus teisės aktų pakeitimams, bendrieji principai ir apribojimai, susiję su savivaldybių skolos valdymu, buvo nustatyti Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme, jų vertinimą atlieka biudžeto politikos kontrolės institucija (remiantis vertinimo duomenimis, 2023 m. visos savivaldybės laikėsi joms taikomų fiskalinės drausmės taisyklių). Tačiau 2023 m. savivaldybėms taikomi skolos valdymo reikalavimai buvo nustatyti ir 2023 m. Rodiklių įstatyme. 2023 m. vienuolika savivaldybių nesilaikė Rodiklių įstatymo nuostatos, kad savivaldybės 2024-01-01 esantis įsiskolinimas (mokėtinos sumos, išskyrus sumas paskoloms grąžinti) turi būti ne didesnis už 2023-01-01 buvusį tokį įsiskolinimą. Kitų 2023 m. Rodiklių įstatyme nustatytų reikalavimų savivaldybės laikėsi. 2024 m. Rodiklių įstatyme skolos valdymo reikalavimų savivaldybėms nenustatyta (3 skyrius, 17 psl.).

Stabilumo ir augimo pakto pakeitimais atsisakyta reikalavimo valstybėms narėms rengti stabilumo programą, todėl Lietuvos stabilumo 2024 m. programa, kurioje būtų nustatytos ir vidutinio laikotarpio Vyriausybės skolinimosi ir skolos valdymo gairės, nebuvo rengta. Pagal naują tvarką iki 2024-09-20 valstybės turėjo parengti nacionalinius vidutinės trukmės fiskalinius planus, kuriuose būtų nustatyta fiskalinės, struktūrinės ir investicijų politikos kryptis ateinantiems 4–7 metams. Lietuvai terminas jį parengti perkeltas iki 2025 m. pavasario.

Vyriausybė 2021 m. planavo parengti valdžios sektoriaus skolos valdymo strategiją. Šį planą atidėjo iki 2023 m. II ketv., o vėliau pakeitė – vietoje strategijos sukūrė skolos scenarijų modeliavimo ir valdžios sektoriaus finansų tvarumo vertinimo įrankį. Tai svarus žingsnis fiskalinės politikos srityje, bet neatstoja valstybės skolos valdymo strategijos, t. y. apibrėžimo, kokių tikslų siekiama. (3 skyrius, 19 psl.).

4. 2023 m. rezervai papildyti 799,7 mln. Eur, kiek Lietuva turi jų sukaupti – nenustatyta

Valstybės rezervai (Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Valstybės socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo) 2023 m. padidėjo 27,8 proc., metų pabaigoje juose sukaupta 3 675,2 mln. Eur (4 skyrius, 20 psl.).

Valstybės kontrolė ankstesnių auditų metu buvo atkreipusi dėmesį į poreikį kompleksiškai kartu su valdžios sektoriaus skolos valdymo strategija persvarstyti ir valstybės rezervų klausimus – siektiną dydį, finansavimo šaltinius ir kt. Esant neapibrėžtai geopolitinei ir ekonominei situacijai reikiamo valstybės rezervo nustatymas ir valdymas yra svarbus elementas, leidžiantis valstybei išlaikyti ekonominį stabilumą, užtikrinti saugumą ir efektyviai valdyti neplanuotus iššūkius. Atsisakius Valdžios sektoriaus skolos valdymo strategijos parengimo, rezervų kaupimo ir valdymo klausimai lieka taip pat neišspręsti (4 skyrius, 21 psl.).

Rekomendacijos

Finansų ministerijai

1. Siekiant užtikrinti viešojo sektoriaus visų lygių atskaitomybės sistemą, rekomenduojame papildyti nacionalinį metinių ataskaitų rinkinį konsoliduotojo biudžeto vykdymo duomenimis (2-asis pagrindinis audito rezultatas) (14–15 psl.).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (22 psl.).

Įgyvendinant Valstybės kontrolės teiktas rekomendacijas, 2023 m. valstybės, valstybės socialinių fondų, Privalomojo sveikatos draudimo fondo ir Pensijų anuitetų fondo metinių ataskaitų rinkiniai ir audito ataskaitos Seimui pateiktos ne per rudens sesiją, kaip buvo įprasta, o per pavasario – gegužės 15 d. Tai svarbus žingsnis formuojant ateinančių metų valstybės biudžetus, leidžiantis veiklos rezultatus susieti su finansiniais duomenimis. 2025 m. nacionalinis ataskaitų rinkinys Seimui taip pat bus teikiamas pavasario sesijoje – iki birželio 5 d. Į 2026 m. ataskaitų rinkinius bus įtraukiami valstybės ir savivaldybių

kontroliuojamų pelno siekiančių subjektų ataskaitų rinkiniai, t. y. konsoliduojamų subjektų aprėptis praplečiama iki valdžios sektoriaus.

Aktuali informacija apie didelės ir vidutinės svarbos valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo būklę 2024-09-01 pateikta 2024-09-03 rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje¹ ir skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>.

---

¹ 2024-09-03 Nr. RAE-34. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/3136/>.